

A táblázattal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az előzőkhöz viszonyítva néhány állomás megváltozott. Így Magyaróvár helyett Győr, Kalocsa helyett Baja, Kiskőrös helyett Nyíregyháza fog a jövőben táblázatunkban szerepelni. Oka, hogy az Országos Meteorológiai Intézet havi jelentéséből a régebbi állomásokat kihagyta.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

Tőárképzés a Szovjetunióban. Június hónapban szakértőként a Szovjetunióból az Erdészeti Tudományos Intézetben tartózkodott V. Sz. Csujenkov, a puskinói Össz-szövetségi Erdőgazdasági Tudományos Kutató Intézet erdőrendezési osztályának a vezetője. Az ERTI erdészeti gazdaságtani osztályán folytatott konzultációk során többek között tájékoztatást adott a tőárak képzéséről. A számításokat közigazgatási területenként végezték (mintegy 100 közigazgatási terület van a Szovjetunióban). Először meghatározták az erdőművelés évi átlagos ráfordítását, ehhez hozzáadták a várható évi fejlesztést, (mintegy 20%-ot), az így kapott összeget az évi átlagnövedékkel elosztva kapták az egy m³-re eső átlagos tőarat. A közigazgatási területenként megállapított tőárak rendkívül nagy szórást mutattak 3 rubel/m³-től 0,003 rubel/m³-ig. A legnagyobb tőarat az intenzív erdőművelést folytató balti államokban és az európai déli területeken kapták, a legkisebbet Magadan környékén a Távols-Keleten, ahol például 200 éves korban a vörösfenyő állományok alig 40 m³/ha élőfakészlettel rendelkeznek.

Adott területen belül az így kapott átlagos tőarat először termőhelyi osztályok szerint differenciálják, az általánosan használt hét termőhelyi osztálynak megfelelően hét zóna tőarat állapítva meg. Az így differenciált tőárakat tovább differenciálják a feltartásnak megfelelően. Így körzeti tőárakat nyernek. Ezeket tovább finomítják a várható választék-kihozatal szerint. Ennek érdekében átlagos statisztikai választékkihozatali etalont állapítottak meg (közepes méretű fűrészlőnők) a valóságos átlagos választékot osztva az etalonválasztékkal kapják a további differenciálást lehetővé tevő szorzótényezőt. Végül számításba vesznek még 20% felhalmozási, akkumulációs alapot. Erdőrészenként sokszorosan differenciált tőár meghatározása válik így lehetővé. Az új tőárak a korábbiaknak 2—3-szorosát is eléri.

A Szovjetunióban az erdőgazdálkodáson belül a fatermesztés és fakitermelés feladatát különböző szervek látják el. A fatermesztést állami költségvetésből gazdálkodó erdőgazdaságok, a fakitermelést önállóan működő fakitermelő vállalatok. Az erdőgazdaságok a kitermelésre kerülő erdőrészteteket lényegében lábon állva adják el a fakitermelő vállalatoknak. Ennek szabatos bonyolítását segítik elő az új tőárak. Ezek lényegében magukban foglalják az 1965. szeptemberi pártplénum állásfoglalása alapján a járadékot. Arra ösztönzik a fakitermelő vállalatokat, hogy ne csak a jól feltárt, nagy hozamú erdő felé forduljanak, hanem kiterjesszék működési területüket a még fel nem tárt, gyengébb minőségű erdőkre is.

Most, a gazdaságirányítás reformja idején a tőárak folyamatban levő felülvizsgálata során, célszerű volna esetleg nálunk is a Szovjetunióban kialakítottakhoz hasonló tőárakat képezni. Ezek birtokában az Erdészeti Hivatal, illetőleg az erdőfelügyelőségek a kitermelésre kerülő erdőrészteteket tőarat esetenként meghatározva a feltartás, fahozam és a minőség figyelembevételével terhelhetnék meg a tőárral az állami erdőgazdaságokat. Így a kedvezőbb természeti adottságok és az elődők jó munkájának az eredményeit remélhetőleg majd ki lehet szűrni a folyó gazdálkodás pénzügyi eredményeiből.

Dr. Keresztesi Béla

Nyugat-Németországban német nyárfaegyesületet hívtak életre a háborút követő gazdasági romlás éveiben azzal a céllal, hogy az erdők területén, de az erdőn kívül is fokozzák a gyorsan növő nyárak telepítését. A vállalkozást a cellulóz- és papíripar is támogatta. Rövidesen a gyufaipar is csatlakozott hozzájuk, az államerdőszet pedig a kísérletre alkalmas területek átengedésével, a szükséges munkaerő biztosításával járult hozzá a vállalkozás sikeréhez.

A nyárfásítások célja saját elgondolásainkkal is azonosítható, abban a fatermesztés területén kívül a mezővédő fásítások közismert feladatai, az értéktelenné vált területek

tek hasznosítása is szerepel. Elgondolkoztató, mennyire felületes a termőhelyválasztás megoldása, jöllehet az elmúlt két évtized alig 50%-os megmaradási eredménye a helytelen hálózattal, a rosszul nevelt ültetési anyaggal és a megfelelő fajtaválasztással közösen a termőhely elhanyagolására vezethető vissza.

Nyugat-Németország jellegzetes fát importáló állam: szükségletének egyharmadát külföldről szerzi be. Ennek részbeni fedezetét kellene a nyárfák telepítésével biztosítani. Jelenleg a német fapiacot az elmúlt évek szélöntéseinek nem vágásértett lucfenyő anyaga árasztja el s ez okozza a piaci árak lemorzsolódását is. Kézenfekvő azonban, hogy ez az idő előtt termelt faanyag évek múltán hiányozni fog s a kieső fatermést a nyártelepítések faanyagával lehetne pótolni. Arra azonban, hogy a gradációktól veszélyeztetett lucfenyő helyettesítésére alkalmas-e a nyárfa, számtalan ellenségét ismerve csak a jövő adhat választ. Szokatlan a számunkra, hogy termőhelyigénytelenségére hivatkozva főként a balzsamos nyárakkal kívánják a telepítéseket végrehajtani. Ez esetleg a táji eltérésekkel magyarázható.

Érdekes és követésre méltó, hogy a nyárak termelését magasabb vágásértettségi korral (30 év) tervezik. Ily módon 1975-től kezdve évi 1,5 millió m³ nyárfa folyamatos megtermelésére számítanak. Ennek érdekében továbbra is előtérben áll a fajtatizsita ültetési anyag biztosítása.

A német nyárfaegyesület jövője bizonytalan, anyagi lehetőségei egyre korlátozottabbak, fennmaradása is veszélyben forog. Ez veti fel a kérdést: milyen feladatok megoldásával lehetne a további működését indokolni?

Első helyen a nyersanyagtermesztés emelését, folytonosságát, tartamosságát, a nyugatnémet erdőterület 42%-át kitevő kisparaszti erdők és majorságok nyárfásítását kell szorgalmaznia. Utóbbiak nyárfatermelése elaprózottan és szétszórtan jelentkezik. Minthogy a piaci kereslet csak a nagyobb tételeket veszi át, feladata lesz annak a biztosítása, hogy egy-egy körzetben évente lehetőleg azonos mennyiségű nyárfaválaszték álljon a fakeskedelem rendelkezésére. Ez a nyárfásítások leltári felvételét teszi szükségessé. Nem kevésbé fontos a különböző nyárfafajták termőhelyi igényének a meghatározása, a szaporításra alkalmas fajtatizsita anyaguk igazolása.

(Allg. Forstzeitschrift, 1967. 23. sz. — Ref.: Dr. Babos I.)

A gépi kérgezés mindössze 10–12 éves múltra tekint vissza, de a skandináv államokban a kézi kérgezés már teljesen visszaszorította. Jelenleg Európában kb. 2000 db Cambió és kb. 800 db Valon Kone (VK) típusú kérgezógép működik, legnagyobb részük az észak-európai államokban.

Ausztriában igen lassan halad a gépi kérgezés bevezetése, ez ideig néhány kis teljesítményű gépen kívül mindössze 14 db Cambió és 3–4 db VK típusú gép dolgozik. A cikkíró az alacsony gépesítési fok okát részben a kedvezőtlen üzemeltetési viszonyokban (kis birtoktestek, nehéz terepviszonyok, a kérgezendő anyag nagy méreti eltérései) részben a kérgezógépek beszerzési és üzemi költségei körül fennálló tájékoztatatlanságban látja.

Maga a kérgezési művelet mechanizmusa az utóbbi években semmit sem változott, de a gép mellékberendezései, főleg az anyagnak a gépbe és a gépből való mozgatása tekintetében mindig újabb és tökéletesebb megoldások találhatók. A legmodernebb berendezések két hidraulikus emelőkarral vannak ellátva, amivel egy kezelő végzi az anyag mozgatását. Előtolási sebesség 2–3 m-es hosszú daraboknál 60–80 fm/perc. Az órateljesítmény az átmérőtől függően: 9–63 m³.

A fejlődés a mozgó gépekről az egy helyben működő gépek irányába halad. Ezek valamennyi vastagsági méretre alkalmasak, továbbá a berendezés beépíthető egy feldolgozó üzem anyagfolyási irányába és a gép teljesen automatizálható.

A kérgezési költség (munkabér és energia) rönk átmérő alatti vastagságnál: 8–15 Sch/m³, fűrészrönknél 5 Sch/m³. A kézi kérgezéssel összehasonlítva és a gépbeszerzés 5 éves amortizációját figyelembe véve a gépi berendezéssel a vékonyabb méreteknél 30 Sch/m³, a vastagabb méreteknél 10 Sch/m³ megtakarítás érhető el. Ehhez azonban 1 gépre a vékony méreteknél 3–4000 m³, vastagabb méreteknél 12–16 000 m³ kérgezést kell biztosítani 400 000, illetve 600 000 Sch. beruházással.

(Allgemeine Forstzeitung, 1967. 7. sz. — Ref.: Erdős L.)

Jugoszláviában, a Drina völgyében őshonos omorikafenyőre (*Picea omorica* Pantic) terelődött a figyelem a külföldi fafajok meghonosítási kísérleteinek során.

Az 1200—1650 m tengerszint feletti magasságban lomb- és tűlevelű állományokba beépülő fenyőfaj termőhelyén a nyári, 2—3 hónapig tartó szárazság a jellemző. Azt az ősszel-tavasszal lehulló 1500 mm-es csapadék, télen a többnyire 2—3 m vastag hótakaró és az északi oldalak párában gazdag levegője ellensúlyozza. Az omorikafenyő a meredek északi lejtők triásmészköven sekély termőrétegű barnaföldeken díszlik, maga alatt vastag nyershumus réteget halmozva fel. Őshonos termőhelyén a majd minden évben jelentkező toboztermése ellenére sem újul fel természetes úton, mert nem versenyképes az elegyfajtaival szemben. Lassú növekedése során eléri a 30—34 m-es fmagasságot és ez arányos a cm-ben mért mellmagassági átmérővel. Mindig elkerüli a délre hajló oldalakat, olykor azonban a mézgáségerrel közösen, ellaposodó fekvésekben is található. Mindig vékony gallyú fájának szilárdsági együtthatói a lucfenyőével azonosak, cellulóztartalma azonban annál nagyobb. Jól hasítható fája zsindelynek, donga vagy láda készítésére előnyösen felhasználható. Alig van károsítója, még leginkább a nagy, barna ormányos (*Hyllobius abietis*) rágása veszélyezteti az ültetést. Kérgében bizonyos keserű anyagok találhatók s emiatt a nagyvad sem hántja. Ezzel szemben sokat szenved a nyúl rágásától, az őzek agancsdörzsölésétől. Kiemelkedő tulajdonsága a füstgázos levegő tűrése.

Mészköves termőhelyeken jobban bevalik, mint a vörös-revesedésnek áldozatul eső lucfenyő: a nyári szárazság tűrése őshonos termőhelyén öröklődő tulajdonságává válhatott. Bizonyításra vár, hogy mennyiben állná meg a helyét a déli lejtők rendzináin. Keskeny koronaalakja alkalmassá teszi a bükk kimagasló szintű elegyítésére különösen ott, ahol a termőhely adottságai kevésbé kedvezőek a bükk számára. Kései fakadásával elkerüli a májusi fagyok károsítását. 3—4 éves iskolázott csemetéit lehetőleg szoros hálózatban (1×1 m, $1,3 \times 1$ m, $1,3 \times 1,3$ m) kell ültetni.

Nem valószínű, hogy mészkökopárokon eredménnyel járna az ültetése. Sokkal inkább javasolható az egyvirágú gyöngyperjés, száraz, mészkedvelő bükkösök (Melico-Fagetum) kísérleti jellegű elegyítésére akkor, ha elkerülhetjük a keletről-nyugatról délre forduló fekvéseket, s megőrizhetjük a vad lerágásától. Magas cellulóztartalma miatt értékes kiegészítést jelenthetne a fenyőimport csökkentése érdekében a lucfenyő-telepítéseink végrehajtása során.

(Der Holz- u. Forstwirt, 1967. 8. sz. — Ref.: Dr. Babos I.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Egyesületünk elnöksége július 21-én ülést tartott. Az ülést megelőzően *Fekete Gyula* főtitkár meleg szavak kíséretében fejezte ki az elnökség és egyesületünk tagsága nevében legjobb kívánságait *dr. Madas Andrásnak*, az Egyesület elnökének ötvenedik születésnapja alkalmával.

Az ülés határozatot hozott a Bedő-díj 1967. évi kiosztására a Bedő-díj bizottság javaslata alapján.

Második napirendi pontként *Fekete Gyula* főtitkár ismertette a keszthelyi küldött közgyűlésen sorra kerülő országos választmány és elnökség megválasztásának lebonyolítását, továbbá az azt követő program-pontokat.

A szerkesztő bizottság ülésén összeállította Az *Erdő* szeptember havi lapszámá-

nak anyagát és kialakította a IV. negyedévi szerkesztői programot.

*

Az erdei vasutak szakosztálya ülésén *Fodor Péter* tartott előadást Az erdei vasutak időszerű kérdései címen. Felkért hozzászólók voltak *Barna József* és *Gáspár József*.

*

Egyesületünk az Építőipari Tudományos Egyesület és a Faipari Tudományos Egyesület közreműködésével 1967. február—június időszakban *faanyagvédelmi szakelőadói tanfolyamot* rendezett. A tanfolyam befejezése alkalmával a vizsgabizottság elnökének, *dr. Sali Emilnek* megbízásából *Kaiser Tibor* vizsgabizottsági tag 28 hallgatónak osztotta ki a tanfolyam sikeres elvégzését igazoló bizonyítványt.